

Ondersteuning bij onderwijsinnovatie

PROEFTUIN VOOR MBO EN HBO

Een PPS is een ideaal 'proefstation' voor actueel onderwijs. In nauwe samenwerking met het bedrijfsleven ontwikkelen onderwijsinstellingen hier onderwijs dat beter aansluit bij de praktijk.

Een toekomstbestendige beroepsbevolking begint bij het initieel onderwijs. Hier moeten jonge mensen worden opgeleid voor de banen van de toekomst. Dat vraagt om het ontwikkelen van actueel onderwijs met aandacht voor nieuwe technologie en 21st century skills: de kern van publiek-private samenwerking. Door studenten te laten werken aan actuele vraagstukken van partners uit het bedrijfsleven, leren zij niet alleen de theorie in de praktijk, ze maken zich ook zeer nuttige vaardigheden (skills) eigen. In ultieme vorm gebeurt dit bijvoorbeeld binnen speciale student- of leerbedrijven.

"EEN TOEKOMSTBESTENDIGE BEROEPSBEVOLKING VRAAGT OM ACTUEEL ONDERWIJS"

PPS als proeftuin

In het model van het Opleidingshuis dient de PPS als proeftuin voor mbo en hbo. Roc's en hogescholen blijven verantwoordelijk voor het onderwijs, maar worden vanuit de PPS continu ondersteund bij de ontwikkeling en uitvoering van innovatief onderwijs. De PPS maakt het mogelijk binnen de onderwijsinstelling de juiste mensen vrij te maken, die samen met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven de programma's kunnen ontwikkelen, testen en eventueel uitvoeren.

Wat doen de verbinders onderwijs-bedrijfsleven?

In dit model is een belangrijke rol weggelegd voor onderwijsontwikkelaars.

Belangrijke activiteiten binnen deze PPS zijn:

- Nieuwe onderwijsvormen en opleidingen ontwikkelen en uitproberen
- De praktijk in het onderwijs binnenhalen: gastlessen, bedrijfsbezoeken en vraagstukken
- Professionalisering voor huidige docenten organiseren
- Studenten begeleiden bij hun deelname aan de nieuwe programma's
- Bruggen slaan naar reguliere opleidingsprogramma's.

Voorbeelden: CTT en CIV Agri & Food

Het Centrum voor Top Techniek (CTT) werkt sinds 2012 aan kwaliteitsversterking van het technisch beroepsonderwijs in de regio Zeeuws-Vlaanderen. Toekomstige en huidige technische medewerkers worden op vernieuwende wijze opgeleid, bijvoorbeeld via vakmanschapsroutes en technologieroutes. Het CTT is ondergebracht bij roc Scalda in Terneuzen.

Ook in het CIV Agri & Food werken bedrijven en scholen samen om voldoende leerlingen en werkkenden te laten doorgroeien tot innovatieve vaklui. Het CIV Agri & Food bestaat uit de Stichting CIV Agri & Food en acht regionale meeting points, waarin de agrarische opleidingscentra participeren.

In bestaande projecten worden deze taken uitgevoerd door mensen met de volgende rollen: lector, practor, docent, gastdocent bedrijfsleven, opleidingscoördinator bedrijfsleven, studentbegeleider, mentor, coach.

"ONDERWIJSINSTELLINGEN WERKEN SAMEN MET BEDRIJVEN AAN ONTWIKKELING EN UITVOERING VAN INNOVATIEF ONDERWIJS"

Op de volgende pagina's vertellen betrokkenen over hun ervaringen: een teamleider die leerbedrijven voor studenten heeft opgezet, een docent die expertisedagen organiseert en een practor die onderzoek naar onderwijsinnovatie doet. Dit in combinatie met korte quotes van andere onderwijsvernieuwers.

OPGELEID DOOR DE ECHE WERELD

René Mondriaan is teamleider opleidingen ICT, applicatieontwikkeling en mediavormgeving bij roc Scalda in Terneuzen. Hij is leidinggevende/coach, faciliteerder en medebestuurder van de Stichting Innovision Solutions. Inmiddels zijn er vijf leerbedrijven opgericht waarbinnen studenten eigenaar zijn.

Jij hebt bij Scalda leerbedrijven van studenten opgezet. Wat houdt dat in?

“Wij zijn gestopt met het schoolse systeem. In plaats daarvan geven studenten hun opleiding vorm door vraagstukken van opdrachtgevers op te lossen. Het gaat om vraagstukken uit de belangrijkste contexten in onze regio. Je moet dan denken aan de maritieme wereld, de techniek, de kantoorautomatisering, met name gericht op ICT. Ze worden dus niet opgeleid door boekjes, maar door de werkelijke wereld.”

“VOORHEEN ZATEN STUDENTEN RUSTIG IN DE KLAS, NU STARTEN ZE MET EEN GOED GEVULD PORTFOLIO”

Is het lastig om opdrachtgevers te vinden?

“Nee, de innovatieve vraagstukken komen eigenlijk vanzelf op ons af. We zijn acht jaar geleden begonnen en hebben inmiddels vijf leerbedrijven. Nu zijn we bezig de studenten in deze leerbedrijven te verbinden aan het regionale ecosysteem, als gelijkwaardige gesprekspartners.”

Jullie participeren in een PPS?

“Ja, het Centrum voor Toptechniek. Wij zijn daar als het ware een zijtak van.”

“JE WILT DAT DE COACHES ELKE DAG BIJ DE STUDENTEN ZIJN: ZIJ MOETEN DE VERBINDING MAKEN”

Wie hebben de leiding over zo'n leerbedrijf?

“Studenten uit hogere leerjaren. Docenten zitten in de coachrol: studieloopbaancoaching, facilitering van het leren, het meten van prestaties. Docenten zijn niet altijd kennisexperts, daarvoor zijn de vraagstukken te gespecialiseerd. Dat kun je met professionalisering niet oplossen, want dan ben je na twee jaar weer terug bij af, zo snel gaan de ontwikkelingen. Daarom werken we het liefste met experts van buiten, al is het moeilijk om die binnen te krijgen. Je zou kunnen werken met docenten die met één voet in het bedrijfsleven en één voet in het onderwijs staan. Maar je wilt wel dat de coaches elke dag bij de studenten zijn. Zij moeten de verbinding met de kids maken; zonder verbinding wordt er niet geleerd.”

Is dat een voordeel van een apart leerbedrijf?

“Ja. De volgende stap zou zijn om alle studenten in bedrijven neer te zetten. Maar daar kun je de tijd niet stilzetten, je kunt het leren niet veilig maken voor studenten, niet de interventies doen die in een leeromgeving wel kunnen.”

“IN EEN BEDRIJF KUN JE DE TIJD NIET STILZETTEN, IN EEN LEERBEDRIJF WEL”

Wat levert het op voor studenten?

“Studenten die willen, excelleren in dit onderwijs. Het is behoorlijk schakelen: ineens staat er een echte klant aan de deur. Studenten werken veel harder dan voorheen. Voorheen zaten ze rustig in de klas, nu starten ze met een goed gevuld portfolio, met één been al in het netwerk, in de regio. En ze ontdekken: hé, de zorgcultuur is heel anders dan de technische. Waar wil ik mijn bijdrage leveren?”

DE BAKENS VERZETTEN

Hendrik Schouwenaar is docent plant en business en natuurkunde bij Aeres MBO en organiseert in het kader van CIV Agri & Food jaarlijks tien expertisedagen waar sprekers uit het bedrijfsleven mbo-studenten bijpraten over actuele ontwikkelingen.

Waarom zet jij je in voor publiek-private samenwerking?

"Het is van belang dat bedrijven en scholen zich sterk maken om jongeren wat verder te laten kijken dan hun erf groot is. Wij zien onze leerlingaantallen uit de primaire sector iets dalen omdat er minder jongeren zijn die het bedrijf van hun ouders gaan overnemen. Dus we moeten de bakens verzetten, het onderwijs moderniseren. Veel jongeren zullen later ergens in de periferie gaan werken. Daarom is het belangrijk dat ze met een breed scala van onderwerpen in aanraking komen. Alleen gaan de ontwikkelingen zo snel dat wij het als school niet kunnen bijhouden. Dan moet je die ontwikkelingen de school inhalen. Dat doen we bijvoorbeeld op die expertisedagen. Daar gaat het over nieuwe teelten en over het onderzoek dat in bedrijven plaatsvindt. Anders blijft die kennis binnen de bedrijven."

"WE MOETEN HET ONDERWIJS MODERNISEREN"

Waar ben je trots op?

"Dat ik elk jaar weer een leuk programma rondkrijg, waar de jongeren thuis over praten. Als dát lukt, heb ik mijn doel bereikt."

Waar zit de winst voor bedrijven?

"Ik denk dat het heel effectief is dat het bedrijfsleven ziet: hé jongens, hier zitten onze werknemers van de toekomst. En dat bedrijven zich tegenover hen een beetje kunnen manifesteren."

"DE ONTWIKKELINGEN GAAN ZO SNEL DAT WIJ HET ALS SCHOOL NIET KUNNEN BIJHOUDEN"

Wat levert het werk binnen de PPS op voor jezelf?

"Ik houd er een enorm netwerk aan over. Ik ken veel bedrijven, veel namen, daar kan ik altijd weer op terugvallen."

"IK HOUD ER EEN ENORM NETWERK AAN OVER"

Breng je ook in je 'gewone' werk als docent de verbinding met het bedrijfsleven tot stand?

"Ja, ik laat bijvoorbeeld sprekers komen, of ik ga met leerlingen op pad. Het varieert: vorig jaar zijn we met een groep naar het Europees Parlement geweest. Ook zijn we naar de ForwardFarm op akkerbouwbedrijf Het Groene Hart in Abbenes geweest, waar het over verduurzaming van de landbouw gaat. Dit jaar zijn we twee dagen naar proefstations in Lelystad en Munnekezijl geweest. Noem maar op! Er houdt dan ook altijd iemand van het bedrijf een verhaal, als theoretische ondersteuning van de praktijkervaring."

KORTE LIJNEN

Naam: Marja Legius

PPS: Kenniscentrum EBP

Functie: researcher/senior lecturer Fontys school of People and Health

“Wij werken aan de ontwikkeling van een nieuw bachelorprogramma in de gezondheidszorg voor het beroep van de toekomst waarin flexibel leren in de praktijk ook een belangrijk rol speelt. We – studenten en coach samen - kijken aan de hand van wat er speelt in het bedrijfsleven, welke kennis en vaardigheden een student moet leren. Uit de pilot blijkt dat dit studenten motiveert. Het zegt ze meer, ze zien hoe het gaat echt in de praktijk. Maar het werken aan reële praktijkproblemen vraagt wel veel van studenten. Ze zijn lerende: het kan zijn dat het niet lukt om met een oplossing voor een praktijkprobleem te komen, maar dat de studenten wel veel hebben geleerd.”

KNOWHOW COMBINEREN

Naam: Rianne Botteram

PPS: Samen Slim Zorgen Thuis

Functie: instructeur bij het wijkleerbedrijf Summacollege

“Het mooie van praktijkgericht opleiden is dat je de krachten kunt bundelen. Je combineert je eigen knowhow met de knowhow van de andere instanties. Zo kun je gebruik maken van de kennis die er bij de verschillende partners aanwezig is en elkaar versterken. En dat niet alleen, het levert ook een enorme tijdwinst op.”

WERKVELD ALS EINDPUNT

Naam: Angelique Camps

PPS: IZO Project

Functie: innovator Zorg en Co, coöperatie van zelfstandige zorgprofessionals

“In plaats van te beginnen bij de wettelijke kaders waaraan een opleiding moet voldoen, zou je ook eerst kunnen bepalen wat het werkveld zegt: welke professional zien wij graag in onze organisatie? Dat wordt het eindpunt van de cursus.”

INVESTEREN IN COMMUNICATIE

Susan Metz is projectleider zorg en technologie bij Summa Zorg en practor in het practoraat Samen Slim Zorgen Thuis.

Waarom hebben jullie de samenwerking met bedrijven gezocht?

“Omdat het zorglandschap sterk aan het veranderen is en wij in het mbo worstelen met de vraag hoe we de juiste zorgprofessionals afleveren in een veranderende markt. Binnen het practoraat doen we daar praktijkgericht onderzoek naar. Een aantal bedrijven had zelf al belangstelling getoond, maar we hebben ook actief bedrijven benaderd. Over samenwerken moet je niet blijven denken, dat moet je gewoon doen.”

“VERTAAL GROTE DOELEN IN DEELPROJECTEN DIE BEHAPBAAR EN OVERZICHTELIJK ZIJN”

En dan?

“Dan gaat het met vallen en opstaan. Bij Samen Slim Zorgen Thuis zijn veel partners betrokken. Dat betekent dat je ook gedurende het proces goed moet nagaan wat de afzonderlijke partners als bijdrage zouden leveren. Is dat nog reëel? Moeten we iets veranderen? Het lastige is: je hebt iets opgeschreven voor vier jaar en er wordt verwacht dat je die doelen waarmaakt. Je moet het in de rapportage aan je partners goed kunnen uitleggen als ergens afwijkingen zitten. Maar er gebeurt zo veel! En dan zijn de kaders wel strak.”

Wat betekenen de veranderingen in de zorg voor docenten?

“Dat het mbo verandert in de richting van activerend, vraaggericht en flexibel onderwijs, waarin de docent meer de rol van coach krijgt.”

“HET IS BELANGRIJK OM EEN GOEDE BASIS BINNEN HET ROC TE HEBBEN, ZODAT HET IDEE VAN EEN PPS DAAR WORDT GEDRAGEN”

En het practoraat is een vooruitgeschoven post?

“In zekere zin wel. Daarom vind ik het zo belangrijk dat er docenten bij betrokken zijn en dat zij goed weten wat zij eraan hebben. Het is belangrijk om een goede basis binnen het roc te hebben, zodat het idee van een PPS daar wordt gedragen. Dat betekent: investeren in een goede communicatiestructuur.”

Heb je nog een tip voor anderen die aan een PPS beginnen?

“In een PPS denk je heel groot: het zijn afspraken voor vier jaar. Het is belangrijk dat je die weet te vertalen in deelprojecten die behapbaar en overzichtelijk zijn. Deelprojecten waar je energie van krijgt en waar je anderen ook in mee krijgt.”